

Múltidéző

Januárban a 2. magyar hadsereg tragédiájának, a doni áttörésnek évfordulójára emlékeztünk.

JANUÁR

Miután a hátráló szovjet hadsereg a német előrenyomulást 1941 végén Moszkvánál megállította, a németek Magyarországtól is fokozott katonai részvételt követeltek. Az 1942 januárjában Budapesten folytatott tárgyalások során a német nyomásnak engedve Magyarország vállalta, hogy az év első felében 200 ezer fős hadsereget küld a keleti frontra, és hogy a magyarországi németek közül a Waffen-SS (az SS katonai szerve) 2 ezer főt toborozhat. A Jány Gusztáv vezérezredes parancsnoksága alá helyezett 2078 ezer fős magyar seregetest (2. magyar hadsereg) frontra szállítása áprilisban vette kezdetét, és a nyár végére fejeződött be. Habár a rendelkezésre álló teljes fegyvermennyiségnek és a gépjárműállománynak mintegy felét megkapták, a nagyrészt gyalogalakulatokból álló hadsereg felszereltsége nemcsak a német, hanem a szovjet szintet sem érte el. Hiányoztak a páncélhárító fegyverek, a gyorsan mozgatható tüzerütegek és a harcokcsik. A német hadvezetőség által kilátásba helyezett pótlás pedig késett, vagy sohasem érkezett meg. A Voronyezstől délre, ebből kifolyólag a Don mentén meghatározott 200 km hosszú frontvonal biztonságos védelmére a magyar csapatok eleve, létszámuknál és fegyverzetükénél fogva képtelenek voltak. A szokatlanul hideg időjárás és az ellátási nehézségek tovább gyengítették ellenálló erejüket. Az 1943. január 12-én kezdődő szovjet támadás ezért két nap alatt áttörte a magyar védelmi vonalakat, s a hónap végére minden magyar ellenállást felmorzsolta. Hitler és Horthy parancsainak engedelmeskedve Jány végsőkig való kitartást írt elő a védekező és részben bekerített alakulatoknak. A szovjet túlerő és a mínusz 40 fokos hideg mellett ezzel is magyarázható, hogy a kéthetes harcokban a magyar 2. hadsereg katasztrofális veszteségeket szenvedett. A 200 ezer emberből mintegy 40 ezren meghaltak, 35 ezren megsebesültek, sokan eltűntek és mintegy 60 ezren fogságba estek. A hadsereg fegyverzetének és felszerelésének jelentős része ugyancsak odaveszett. A pusztulás az egész ország lakosságát megrázta. Szinte minden család gyászolta vagy aggódva várta vissza valakijét: apját, fiát, testvérét, rokonát, férjét vagy vőlegényét.

Sopronkövesdről tízen haltak hősi halált, illetve tűntek el a Don-kanyarban. (Az adatok Ifj. SARKADY Sándor-SZABÓ Péter *Soproniak a Don-kanyarban* című könyvéből valók.) Az elesettek közül **Lőrincz Sándor** neve nem szerepel a Hősi emlékművön.

Csigó János, címz. tizedes, 109. ellátóoszlop, sz. 1901, meghalt 1943. jan. 18-án, **Horváth János**, tartalékos honvéd, III/1. tábori kórház, sz. 1902, eltűnt 1943. febr. 15-én, **Horváth József György**, tizedes, 101. gépvont. légv. tüzer osztag, szül. 1919, elesett 1943. jan. 15-én, **Horváth Kálmán**, honvéd, 5/III. zlj., sz. 1919, eltűnt 1943. jan.-febr., **Hulcz János**, tizedes, címz. szakaszvezető, 9. közp. honvéd híradó század, sz. 1919, eltűnt 1943. febr. 9-én, **Lőrincz Sándor**, honvéd, 2. gépk. lövész zlj., sz. 1920, elesett 1942. aug. 8-án, **Oláh Géza**, honvéd, 101. gépvont. légv. tüzer osztag, sz. 1919, eltűnt 1943. jan. 14-én, **Oláh Gyula**, honvéd, 24. bevetési közp., sz. 1909, eltűnt 1943. jan. 19-én, **Pete V. Géza** honvéd, 2. gépk. lövész zlj., sz. 1924, elesett 1942. szept. 16-án, **Schwartz Andor**, közérdekű munkaszolgálatos, III./1. tábori munka század, sz. 1916, eltűnt 1943. jan. 17-én.

FEBRUÁR

A számos februári esemény közül, mely Sopronkövesd történetéhez köthető, álljon itt egy, a gróf Széchényi-család uradalmára vonatkozó szerződés.

270 éve, 1741. február 25-én történt meg a család férfiágának birtokosztálya. A Széplakra összehívott tanácsadásra felkértek elé a négy Széchényi-testvér (Ignác, Antal, László és Zsigmond) azzal a kívánsággal lépett, hogy mindegyiküknek egy-egy negyed rész jusson, és emellett Sopron megyében is legyen vagyonuk. Az osztályt tevő testvérek első feladatuknak özvegy nevelőanyjukról való gondoskodást tekintették.

Ignác († 1777) Sopron megyei birtoka lett: Peresztég, Kövesd, és Homok, valamint a bozi, hidegségi, nagycenki, peresztégi és kövesdi szőlők jövedelmének és a Nagyerdő hasznának negyedrésze. Antalé Kis- és Nagycenk, Hidegség, Csér, a muzsaji és a röjtöki földek. Lászlónak Horpács, Lövé, Újkér, Gógánfa, Fertőboz, Nemeskér, Ebergöc, Szentmiklós, Szerdahely és a Nagyerdő negyed része, Zsigmondnak pedig Hegykő, Fertőszéplak, Süttör, Sarród és a Nagyerdő maradék egynegyede jutott. A Nagyerdő mellett egyenlő részre osztották a Boz, Hidegség, Peresztég és Kövesd falvakhoz tartozó szőlőket, bortizedeket és a bányajogot. A széplaki kastélyban április 18-án a birtokon lévő felszereléseket is elosztották egymás között.

Az uradalmat (Sárvár és a hozzátartozó két birtokrész, Alsó- és Felsővidék) a Széchényiek gróf Trakostyáni Draskovich Miklós átmeneti birtoklása után kapták meg, Nádasdy Ferenc kivégzése után. Mint ismeretes, Nádasdyt a Wesselényi-féle összeesküvésben való részvételéért 1671. április 30-án fő- és jószágvesztésre ítélték. Ezzel vette kezdetét a Széchényiek csaknem három évszázados birtoklása.

Kelemen Csaba, Kelemen Dávid